

3. Kuz'mina M. M. Forms of investment in renewable energy. *Ekonomiks and law*. 2017. Vol. 2. Pp. 112–121.
4. Zaharii V. K., Kovalchuk T. G. Renewable energy: world development trends and Ukraine. *Uzhhorod National University Herald*. 2021. Issue 36. Pp. 70–75.
5. Energy strategy of Ukraine for the period up to 2035 «Security, energy efficiency, competitiveness». Available at: https://merp.org.ua/images/Docs/MERP_USAID_ESU_2035.pdf. (accessed April 15, 2021).

JEL Classification: O 31, O 38

Віталій Чабан

*професор кафедри бізнес-економіки та підприємництва,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана,*

Vitalii Chaban

*Professor of the department of business economics and entrepreneurship,
KNEU named after Vadym Hetman
pokeragro3@gmail.com*

ІНСТИТУЦІЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

INSTITUTIONS FOR SUPPORT OF INNOVATIVE ACTIVITIES IN UKRAINE

Анотація. Одним з ключових чинників ефективності інноваційної діяльності є інституційна система. В роботі досліджено структурні перетворення в інституційній системі в Україні, які дозволяють трансформувати знання в розробки та запровадження новацій.

Abstract. One of the key factors in the effectiveness of innovative activity is the institutional system. The work examines structural transformations in the institutional system in Ukraine, which allow transforming knowledge into the development and introduction of innovations.

Світовий досвід трансферу технологій і запозичення інновацій свідчить, що інституційна інфраструктура є важливою складовою прискореного технологічного розвитку та набуття конкурентоспроможності. Складаються інститути з формальних правил (конституція, законодавство та регулятивні акти) та неформальних обмежень (соціальні норми поведінки, традиції та звички, процедури та практики) [1]. При цьому напряду не можливо скопіювати досвід розвинених країн із розбудови інституційних систем, так як вони визначаються еволюцією свого розвитку. Слід зазначити, якщо рушійною силою розвитку країни є наука та технології, то поступово виникає інституційна система, подібна до такої в індустріально розвинутих країнах. Наявні в Україні інституційні елементи поки що не вибудовані в єдину систему, тому результати діяльності цих елементів поодинокі та не мають належного ефекту, який має полягати у посиленні конкурентоспроможності та збільшенні виробництва товарів, послуг за рахунок впровадження новацій.

Суттєвий поштовх у розбудові інституційної системи України дали можливості доступу до Рамкових програм ЄС з підтримки наукових досліджень та інновацій. ЄС для допомоги українським організаціям у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності фінансував спеціальні проекти підтримуючої дії (тип SSA). У рамках даних проектів проводились інформаційно-навчальні заходи, надавались мінігранти для поїздок, готувались аналітичні документи та ряд інших дій [2]. Відкриває доступ українському інноваційному бізнесу до сервісів Європейської мережі підприємств (EEN) угода про приєднання до програми COSME. На сьогодні в Україні достатньо ефективно функціонує консорціум EEN Ukraine.

В 2018 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України створено Фонд розвитку інновацій. Місія Фонду полягає у сприянні створенню та зростанню в Україні технологічних стартапів на ранній стадії розвитку. На 01.03.2023 р. Фондом розвитку інновацій профінансовано понад 229 стартапів, розмір наданих грантів становить понад 160 млн грн.

Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (2020 р.) утворена з метою здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності. Також з метою залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, підвищення вітчизняного потенціалу з експорту продукції, захисту та підтримки національного товаровиробника [3].

Основним завданням Національного фонду досліджень України є грантова підтримка фундаментальних та прикладних наукових досліджень. У 2021 році фінансування отримали: наукові установи за 116 проектів на загальну суму 402 852 424 грн; заклади вищої освіти за 97 проектів на загальну суму 256 964 301 грн.; інші установи за одним проектом на суму 988 100 грн.

Мережа Центрів підтримки технологій та інновацій (TISC) — міжнародний проект Всесвітньої організації інтелектуальної власності, який реалізується в Україні з 2018 року. Метою TISC є надання зручних і вичерпних консультацій і підтримки у сфері права інтелектуальної власності в Україні та за кордоном. Також для підвищення обізнаності щодо набуття, використання та захисту інтелектуальної власності серед представників малого та середнього бізнесу, стартапів, винахідників і креативних індустрій [4]. Підтримує розвиток мережі TISC Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент), який надає методичну та організаційну допомогу.

Одним з напрямків розвитку інноваційної діяльності університетів та наукових установ є розвиток їхньої інноваційної інфраструктури. Зазначені установи створюють відділи інтелектуальної власності і трансферу технологій. Проте діяльність подібних відділів зазвичай зводиться до підготовки каталогів розробок, розміщення інформації у мережі Інтернет, представлення матеріалів на виставках.

Міністерство цифрової трансформації забезпечує формування та реалізацію державної політики у розвитку цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, інформаційного суспільства, IT-індустрії. Мінцифра сформувало експертний комітет з питань розвитку сфери штучного інтелекту, який підготував Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні до 2030 року, що може стати підґрунтям для формування інноваційної екосистеми у високотехнологічній сфері.

Всі області України прийняли Стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. У цих стратегіях використана європейська методика смарт спеціалізації для визначення пріоритетних галузей економічної діяльності. Дана методика є основним інструментом реалізації інноваційної політики на регіональному рівні.

Отже, інституційний чинник здійснює прямий вплив на ефективність інноваційного розвитку та є важливою складовою розбудови системи підтримки та стимулювання сталого економічного розвитку України.

Література

1. Грінченко Ю. Інституційні фактори формування та розвитку інноваційних систем в країнах, що розвиваються та з перехідною економікою. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66900/09-Grinchenko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 29.03.2023).
2. Кульчицький І. Програми та інструменти підтримки розвитку інновацій в Україні (аналітичний огляд) URL: <http://eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Analiz-inno-program-ta-instrumentiv-w-Ukraini.pdf> (дата звернення: 29.03.2023).
3. Статут Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1157-2020-%D0%BF#n8> (дата звернення: 29.03.2023).
4. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9e09cb5a-4c6e-4bc2-8445-4a4e1ebdbd76&title=Institutsii-SchoZabezpechuiutPidtrimkuInnovatsiinoiDiialnosti> (дата звернення: 29.03.2023).

References

1. Grinchenko Y. Institutional factors of formation and development of innovation systems in developing countries and countries with transition economies. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/66900/09-Grinchenko.pdf?sequence=1> (accessed March 29, 2023).

2. Kulchytskyi I. Programs and tools for supporting the development of innovations in Ukraine (analytical review). URL: <http://eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Analiz-inno-program-ta-instrumentiv-w-Ukraini.pdf> (accessed March 29, 2023).

3. Charter of the State Innovative Financial and Credit Institution. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1157-2020-%D0%BF#n8> (accessed March 29, 2023).

4. Ministry of Economy of Ukraine. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9e09cb5a-4c6e-4bc2-8445-4a4e1ebdbd76&title=Institutsii-SchoZabezpechuiutPidtrimkuInnovatsiinoiDiialnosti> (accessed March 29, 2023).

JEL Classification: D4, F2, L14, L52, M16, O17

Наталія Чухраєва

*доцент кафедри економіки та підприємництва,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана,*

Nataliia Chukhraieva

*PhD of the Department of Economics and Entrepreneurship,
Vadym Hetman Kyiv National Economic University,
chukhrayeva.nataliya@kneu.edu.ua*

ВПЛИВ ПЛАНУ ДІЙ BEPS НА НАЦІОНАЛЬНЕ ПОДАТКОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО У ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

THE EFFECT OF THE BEPS ACTION PLAN ON THE NATIONAL TAX LEGISLATION IN THE RECOVERY OF UKRAINE

Анотація. Зроблено короткий огляд кроків ОЕСР щодо Плану дій BEPS. Доведено, що для відновлення економіки України існує необхідність зосередження на конкретних діях із забезпечення ухвалення необхідних законодавчих змін.

Abstract. A brief overview of the OECD's steps towards the BEPS Action Plan is provided. It has been proven that in order to restore the economy of Ukraine, there is a need to focus on specific actions to ensure the adoption of the necessary legislative changes.

В умовах глобалізації законодавство у сфері оподаткування як національне, так і міжнародне не завжди розвивається відповідно до нових викликів, які з'являються як наслідок удосконалення та ускладнення процесів діяльності транснаціональних корпорацій, волатильності потоків капіталу, а також дедалі більше активного формування такого явища, як цифрова економіка.

Всі перелічені чинники, крім того, що створюють умови для можливості уникнення оподаткування за допомогою переходу в вигіднішу податкову юрисдикцію, насамперед для великих транснаціональних компаній, підривають універсальність і справедливність податкових систем, що існують на території різних держав.

Як основний інструмент, що використовується транснаціональними компаніями для уникнення оподаткування без формального порушення чинного законодавства, використовується розмивання бази оподаткування та переміщення прибутку (Base Erosion and Profit Shifting, далі — BEPS). BEPS виступає в якості набору стратегій податкового планування, який дозволяє компаніям запроваджувати прибуток для оподаткування податками в ті юрисдикції, де по суті ними не здійснювалася діяльність, що сприяла вилученню того самого прибутку, при цьому ставка податку на прибуток може бути значно низькою або зовсім відсутньою.

Прояв процесів BEPS негативно впливає на надходження податкових відрахувань до бюджетів тієї чи іншої країни. Низка досліджень, а також офіційна документація міжнародних організацій наголошують на важливості проблеми. Так, відповідно до даних наданих ОЕСР (організація економічного співробітництва та розвитку), через розмивання бази оподатку-